

спротив українського суспільства не лише призвів до руйнування планів керівництва росії щодо бліцкригу і швидкого захоплення нашої країни. Необхідно прийти до розуміння, що патріотизм і національна гідність це не просто гасла, а перш за все це національна ідентичність і усвідомлення власного історичного шляху. Все це формується у тому числі через вивчення історії України.

Література:

1. Баклашова Т., Проскурнін В. Підходи до вдосконалення змісту викладання курсу «Історія України» у вищих навчальних закладах відповідно до вимог дослідницького навчання. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. № 11. С. 192–202.
2. Калакура Я., Коденко О., Корольов Б. *Концепція історичної освіти у вищих навчальних закладах: Проект*. Київ: 1994.
3. Зякун А.І. Викладання національної історії у вищих навчальних закладах України: формування нового змісту. *Сумська старовина*. 2019. № 54. С. 55–63.
4. Терещенко Ю.І. *Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст.* Київ: Перун, 1996.

Данильчук В. Р.,

*кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри методики викладання і змісту освіти
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Рівне*

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ЯК НАСКРІЗНИЙ НА УРОКАХ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Сучасні реалії розвитку освіти зумовлюють зміну підходів до навчання, актуалізуючи впровадження діяльнісного підходу. Діяльнісний підхід визначено як наскрізний у Державному стандарті базової середньої освіти. Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти в громадянській та історичній освітній галузі, які зафіксовано в Державному стандарті базової середньої освіти, також формуються на засадах діяльнісного підходу. Тобто, саме діяльнісний підхід є

способом реалізації ідей та змісту Нової української школи, і водночас, стилем взаємодії педагога з учнями.

Діяльнісний підхід в освіті – спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію в майбутньому [2; 3]. Відтак, реалізація діяльнісного підходу сприятиме забезпеченню умов, за яких в учнів розвиватимуться самостійне мислення, аналіз, орієнтування в нових ситуація, пошук способів дій для розв'язання поставлених завдань тощо.

Принципи діяльнісного підходу підкреслюють, контекстуалізують, практично спрямовують діяльність учителя, а саме: ставити відкриті запитання і завдання; не давати готових рішень; залучати дітей до співпраці; віддавати ініціативу дітям; пробувати знову і знову; створювати атмосферу радості пізнання. Окрім того, виокремлюють п'ять характеристик діяльнісного підходу: значуща; соціальна; активна; мотивуюча; радісна. Вони є чіткими орієнтирами для педагога, які допомагають вибудовувати взаємодію з дітьми. Означені характеристики не обов'язково мають бути усі відразу присутніми на кожному кроці, але ключовим є їхня присутність.

Технологія діяльнісного підходу в практичній площині реалізується завдяки системі таких дидактичних принципів (за Л. Петерсон), як-от: принцип діяльності; неперервності; цілісності; психологічної комфортності; варіативності; творчості [1].

У контексті реалізації діяльнісного підходу на уроках громадянської та історичної освітньої галузі важливим є усвідомлення вчителем кардинальної зміни своєї професійної ролі – з ролі «транслятора знань» до фасилітатора пошукової, навчально-пізнавальної, самоосвітньої діяльності учнів. Це досягається завдяки використанню принципів та методів активного, кооперативного, проблемного, розвивального, проєктного, експериментального навчання, а також методів «навчання за запитаними учнів» та ін. [5, с. 196-198].

3-поміж різноманітних активностей, за допомогою яких реалізується діяльнісний підхід, на уроках громадянської та історичної освітньої галузі доцільно використовувати: спостереження, дослідження, експериментування, конструювання, коли учні вивчають джерела, формулюють припущення, роблять висновки у процесі

виконання групових та індивідуальних проєктів тощо. Предметом історичного дослідження чи учнівського проєкту можуть стати події локальної історії, збір свідчень, підготовка біографічних довідок, карт, описів, їхня візуалізація у різних форматах тощо. Щодо громадянської освіти, то предметом дослідження будуть не лише опрацювання документів, наприклад, нормативних актів, інформації мас медіа, а й інтерв'ювання представників певних соціальних груп, опрацювання статистичних даних та ін. [4, с. 106-112]. При цьому важливим є використання сучасних цифрових інструментів.

Таким чином, діяльнісний підхід є одним із головних інструментів реалізації Концепції Нової української школи та механізмом запровадження Державного стандарту базової середньої освіти на всіх циклах навчання. Наскрізне застосування діяльнісного підходу на уроках громадянської та історичної освітньої галузі є альтернативним методу трансляції знань і їх пасивного засвоєння, реалізує принцип зв'язку навчання з життям, формує активну позицію учнів та їхню ініціативність, дозволяє досягти освітніх цілей НУШ, що втілюють потреби суспільства і держави.

Література:

1. Біла книга «Діяльнісний підхід у школі». Рейчел Паркер, Бо Ст'ерне Томсен. LEGO Group. 2019. 75 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://bit.ly/3nJnbhU>
4. Пометун О. Активне навчання учнів історії та громадянської освіти у контексті запровадження Державного стандарту базової середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 106-115.
5. Сарматова О. Актуальність реалізації діяльнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів суспільствознавчих предметів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. 2023. Вип. 61. Т. 3. С. 195-199.